

Zolnay László

AZ ESZTERGOMI KÉPZŐMŰVÉSZEK ELSŐ EGYÜTTES KIÁLLÍTÁSÁRÓL

A felszabadulás tizedik évfordulójának tiszteletére Esztergom Ünnepi Hetének keretében rendezték meg a város s a környék képzőművészeinek kiállítását.

Ez az első együttes kiállítása Esztergom élő és alkotó képzőművészeinek. Sem a felszabadulás óta, sem azelőtt sohasem volt Esztergomban ilyenféle kiállítás. A kiállítók közül jónéhány – Nyergesi János, Bajor Ágost, Vítál István, Pirchala Imre, Szalai Zoltán, Huba Ferenc, Pongrácz Sarolta, s még jónéhányan – a múltban már külföldi és hazai kiállításokon fémjelezték művészetüket. Az utóbbi években az esztergomi múzeum külön kiállításokon hívta fel a figyelmet Nyergesi János és Bajor Ágost művészetére; Andrászkó István képeiből pedig a közelmúltban rendeztek Esztergomban kiállítást.

A kiállításon sok új nével is talákoztunk; Kocsisné Gerencsér Anna és Holló Kornélné Fuchs Kornélia elmélyült művészetű képei a kiállítás kellemes meglepetései közé tartoznak. Kocsisné alig akart képeitől megválni, hogy azokat kiállításra adja: művészetét már csak tanítványai és otthona számára akarta tartogatni. De Kaszásné Környey Erzsébet két akvarelljét sem ismerhettük volna meg e nélkül a kiállítás nélkül. Zobel Béla finom vízfestményeinek – amelyeket a művész eddig szinte rejtegetett kis rajzmappájában – nem kell szégyenkezniök olyan akvarellisták szomszéd-ságában sem, mint Pirchala Imre vagy Huba Ferenc. A Párizst járt Csiszár Margit finom, halk, lírai meghittségű képei éppoly jelentősen gazdagítják Esztergom művészi életét, mint a sokoldalú Paczolay Imre két egyéni stílusú, Esztergom-vidéki tavaszi tájat idéző tájképe. Pánczél Béla művei közül a rendezés – helytelenül – csupán egy olajfestményt fogadott el, holott e művésznök inkább a grafikában erős.

A kiállítás legfőbb erénye, hogy összhatásában erőt, költészetet és optimizmust sugároz. A kiállított művek formanyelve, stílusa világos, érthető és derűs. A kiállított képek szépek!

Bajor Ágost, az esztergomi tájak e halk mesélője régi itáliai képeinek gyöngyszemei mellett ezúttal legutóbbi esztendejének termését mutatja be. Kitűnő új képei az „Árvíz” és a „Ketten a hegyek között”. Művésze a művész örök megújulásának igazolása és ígérete. Szalai Zoltán erőteljes és fejlődőképes művésze a nagybányai festőiskola nagyjainak hagyatékát eleveníti meg, s így veti szemét a mai nyergesújfalusi óvodából unokáját hazavezető mamókára. Nyergesi János – aki e kiállításnak talán legerősebb, kiforrott művészegyénisége – a mai egyszerű élet jeleneteit emeli maradandó értékű kifejezésre. Andrászkó István néhány új olajképe mai ifjú festőnemzedékünk sokatígérő, bátor – és szép – kiállása. Kocsisné Gerencsér Anna, akinek régebbi szénrajzai (Proletárasszony, Öregember, Női fej, Tanulmányok) mellett néhány finom tájképe és József Attila egyik versének 18 képből álló sora áll előttünk, a kiállításnak talán legbonyolultabb festőegyéniisége. Témában, formában, kifejezésben az asszony-festők – Kocsisné, Hollóné és Csiszár Margit – a legsokrétűbbek. Pirchala Imre Buda kimeríthetetlen tájgazdagságát idéző vízfestményein a gyakorlottkezü művész rutinján túl egy lírai lélek magáralálását érezhetjük. Vítál István csendélete és női portréja e jelentős művésznök termésének csak peremeire vet fényt; kár, hogy nem küldött be más munkákat is. Paczolay Imre képei, amelyeket a művész olyan nehezen bocsátott bemutatásra, kétségkívül más utat járnak, mint a realizmus mestereinek képei. De úgy vélem, helyes, hogy e vitatható képek ott vannak a kiállításán. Hadd vessünk fel minél több kérdést – hiszen kérdések nélkül feleleteket sem találhatunk!

Külön kell megemlékeznünk a kiállítás egyik erősségéről: Heil-Huba Ferencnek, az esztergomi festőszakkör vezetőjének grafikáiról, vízfestményeiről. Csak a kiállítás megnyitása után tűnt fel, hogy Huba műveit nem egy falon, nem olyan zártan mutattuk be, mint például Nyergesi János képeit. Talán ez az oka annak, hogy Huba egészséges, boldog optimizmusa, nemesveretű művészetének közvetlen, érthető vidám ereje szinte a kiállítás alaphangulatát üti meg. „Gizi néni” című képe (amelyet Bajor Ágost „Anyám” c. elmélyült portréjának modelljéről, Bajorral egyidőben rajzolt meg), „Anyika” c. grafikája, az esztergomi Nagy-Dunapartot – s annak ezerszínű vidám nyári hangulatát – élesítő akvarellje nemcsak a mesterségbeli tudásnak, hanem egy őszintén érző, őszintén és jól tanító mesternek is igazi hitvallása. Kocsis Lajos két vízfestménye (Vízesés, Visegrádi Dunakanyar), Divéky Jolánnak, az esztergomi Vár egyes részleteit bemutató két képe e hangulatnak őszinte, átélt igazolása. Jólesett a teremsarkokban két szobrot is látnunk: Holló Kornél két kitűnő kisplasztikáját.

Hadd mutassunk rá a kiállítás fogyatékoságaira is. Elsőbben: fájlaltuk azt, hogy túl kevés ifjú művészünk akadt. Hiányzik a tanulóifjak, a munkások rajzoló táborának, a szakkörök tehetséges fiataljainak művészete. E kiállítással hazánk felszabadulásának tizedik évfordulóját ünnepeltük. És ha már ez a tárlat témában, a művek tárgyaiban nem is mutatta be utóbbi tíz évünk világtörténetileg is páratlan pozitív eredményeit, legalább felmutathattuk volna még több ifjú erő kibontakozásának ígéretét. Mert van ilyen! Egy esztergomi pedagógus a közelmúltban

mutatta meg nekem azokat az iskolásgyerek-rajzokat, amelyeket 1946–50 között dorogi tanítványai rajzoltak. Láttam munka közben az esztergomi kultúrotthon festő- és szobrász-szakkörének tehetséges fiataljait. E növekvő fiatalok néhány műve közelebb hozta volna kiállításunkat a korhoz, amelyben élünk. És végül még egy igen komoly hiányérzet. Kiállításunkon döntően sok a tájkép, a természetábrázolás, ugyanakkor teljességgel hiányzik az emberábrázolás, a munka ábrázolása. Épp Esztergomban a legindokoltabb kérdés: hol késnek a vásznakról a történelmi képek? Miért nincs e tárlat ötven képén egyetlen kompozíció sem. Mi lenne, ha egy nyergesújfalusi festő megfestené a nyergesi molnárok hőstettét, amint kíséreltet tesznek az osztrák bilincsbe vert Bottyán szabadítására. Vagy Nyergesi miért nem mondja el képben Szamuely, Derkovits nyergesújfalusi napjait? Vagy Szalai miért nem festi meg az egykori nyergesújfalusi vándortanulót, a szegény kislíút, József Attilát? Miért nem akad esztergomi festő, aki megfestené a Kossuth-nóta esztergomi születését? Vagy a 19-es párkányi csatának, az imperialista intervenció ellen folytatott nagyszerű küzdelmünknek egy-egy jelenetét? Csermák párttitkár hősi halálát, vagy a 12 éves párkányi hőst, Hegedűs Pistát? Hajabács Lacit?

Talán nem is a készségben, a szándékban van a hiba, hanem abban a tényben, hogy mindezekre kérdésekre mindeddig keveset gondoltunk. Nem csekély feladatunk, hogy pótoljuk e mulasztást.

(*Komárom Megyei Dolgozók Lapja*, 1955. március 26.)